

Христос Воскрес!

Воістину Воскрес!

ВЕЛИКОДНЕ ПОСЛАННЯ Владик УГКЦ у Польщі 2016 р.

Всесвітлішим і Високопреподобним Отцям, Преподобним Монахам і Монахиням, Дорогим у Христі Братам і Сестрам!

**Христос Воскрес!
Дорогі у Христі Брати і Сестри!**

Цьогорічні свята Христового Воскресіння святкуємо згідно з юліанським календарем дуже пізно. Минуло бо вже п'ять тижнів, коли святкували їх вірні латинської традиції та частина наших єпархій у західному світі. Давно вже теж проминула на зовні великодня атмосфера. Однак, незважаючи на календарний аспект, перед нами, яким через історичні, економічні та соціальні обставини прийшлося жити в особливих умовах сьогодняшнього світу, знову постає питання про суть та зміст Христової Пасхи.

Коли говоримо про наше святкування Христового Воскресіння, то найчастіше маємо на думці участь у пасхальних богослуженнях, спільний сніданок, в часі якого ділимося з близькими свяченим яйцем і паскою та маємо нагоду у святковій атмосфері зустрітись зі своїми рідними та друзями. Боляче, прикро і сумно, коли ми перебуваємо далеко від своїх близьких, коли споживаємо свячене на самоті, чи змушені йти до праці, коли в наших церквах співається радісно і велично тропар "Христос Воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував!"

(Закінчення на 2 сторінці)

ВЕЛИКОДНЕ ПОСЛАННЯ Блаженнішого Святослава

*Високопреосвященним і преосвященним владикам, всесвітлішим, всечеснішим і преподобним отцям, преподобним ченцям і черницям, дорогим у Христі мир'янам
Української Греко-Католицької Церкви*

Христос Воскрес!

З дівственного лона з'явився первенець — Христос, якого, як людину, Агнцем названо і непорочним, бо не зазнав гріховної скверні. Він — наша Пасха і, як Бог істинний, досконалим зветься.

Пісня 4 Канону Пасхи

Дорогі в Христі!

Сьогодні ми знову по всій Україні й на поселеннях вітаємо одне одного зі світлим святом Воскресіння Христового. «Христос воскрес!» — цей благовісний привіт для нас, християн, є початком і кінцем нашої проповіді, серцевиною нашої віри, основою нашої надії та зверненням нашої любові. Хоч це вже третій рік, коли ми зустрічаємо Христову Пасху в контексті нового для українського народу хресного ходу — війни і знуцання з боку сил зла, цей день

щоразу оновлює нас у радості й надії Божих дітей, упевнених у Господній перемозі над диявольськими підступами, брехнею і злобою.

З дівственного лона з'явився первенець — Христос, якого, як людину, Агнцем названо.

Яка незбагненна глибина Божого милосердя до людини! Господь «не одвернувся до краю від створіння свого, яке Він створив, і не забув діла рук своїх» (див. Анафора Літургії Василя Великого). У переломний момент людської історії Творець Всесвіту тихо, без великого розголосу увійшов в людську історію в спосіб нечуваній і неочікуваній. Єдинородний Божий Син став первенцем Діви з Назарета, щоб як єдиний святий і непорочний, без гріховної плями, принести себе в жертву спасіння нашого ради.

(Закінчення на 2 сторінці)

Перемога з Христом

Великий Піст був для одних з нас часом великої задуми, для інших звичайним періодом без якогось духовного зусилля. До переосмислення свого життя були нагодою духовні говіння в парафіяльних спільнотах.

Одні упродовж Великого Посту вправлялися у різних духовних практиках, шукали способу, щоб змінити свою духовність і переміти себе на краще, щоб зміцнити свою віру. Для тих, хто цього дотримувався, сьогодняшнє свято є святом перемоги. Христос Воскрес, Христос перемагає, а ми разом з Ним. Але і для тих, які приходять у цей Воскресний ранок без якоїсь особливої жертви, це також велике свято і нині також мають бажання святкувати. Чому так? Тому що у кожного своя дорога, свій рівень розуміння Божого слова, Божого Голосу, яким Бог промовляє до нас. І ніко-

му не можна цього відмовити. А Бог всіх приймає, тому що Його любов є безмежна. Для Нього дорога кожна людина і кожному хоче допомогти, не хоче залишати без помічі, у безнадії. Одночасно сьогодняшній день може також бути початком глибокої віри, коли разом так радінсо святкуємо цей празник. Взаємно для себе можемо бути свідками віри. Порожній гріб Ісуса Христа став початком великої віри апостолів: Петра та Івана. То все, про що чули, здійснилося! Їхня вірність Ісусові, також

(Закінчення на 3 сторінці)

*В надії на світле майбутнє нашої Церкви і народу
сердечно вітаємо вас, Брати і Сестри, зі світлим святом
Воскресіння Христового.*

*Молитовно бажаємо Вам, щоб благодать цього Свята із
свят осяяла Ваші душі і серця. Щоби дні ваші проходили
в мирі, здоров'ї та добробуті. Бажемо Всім радісних
великодніх почувань та веселих свят. Нехай радість, мир
і любов будуть з нами в усі дні нашого життя!*

**Митрополит Євген Попович, Владика Володимир Ющак,
Митрополит пенсіонер Іван Мартиняк
Редакція БЛАГОВІСТА**

ВЕЛИКОДНЕ ПОСЛАННЯ

Владик УГКЦ у Польщі 2016 р.

(Продовження з 1 сторінки)

Очевидно, незалежно від зовнішнього святкування, Христове Воскресіння відносимо передовсім до євангельської події Воскресіння з мертвих нашого Спасителя. Найперше пригадуємо слова ангела, промовлені до жінок, які прийшли в неділю рано до Христового гробу, щоб намастити його тіло і почули: «Не бійтеся! Ви шукаєте Ісуса Назарянина, розп'ятого. Він воскрес, його нема тут. Ось місце, де його були поклали. Та ви йдіть, скажіть його учням і Петрові, що він випередить вас у Галилеї: там його побачите, як він сказав вам» (Мр. 16, 6–7). Бачимо його теж у численних об'явленнях апостолам і учням після свого воскресіння: «У той час, коли Ісус воскрес із мертвих, то став посеред своїх учнів і до них каже: — Мир вам! Вони, налякані й у великому страхі, думали, що духа бачать. Та він сказав їм: — Чого стривожились? Чого сумніви постають у серцях ваших? Гляньте на мої руки й ноги: та це ж я! Доторкніться до мене і збагніть, що дух тіла і костей не має, як бачите, що я маю. Ска-завши це, він показав їм руки і ноги» (Лк. 24, 36–40). Воскреслий Христос залишає також своїм учням конкретні завдання, які мають виконувати після його вознесіння: «Ісус приступив і промовив до них: — Дана мені всяка влада на небі і на землі. Ідіть, отже, навчайте усі народи: християчи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх берегти

все, що я вам заповідав. Ось я з вами по всі дні аж до кінця віку» (Мт. 28, 18–20).
В часі своєї промови перед молитвою «Царице Неба» в неділю, 7 квітня 2013 р., Папа Франциск дає особливе пояснення суті Христової Пасхи та вказує на виклики, які вона ставить перед нами: «Церква послана воскреслим Христом звіщати людям прощення гріхів, і давати тим самим зростати Царству любові, сіяти мир в серцях, щоб він утверджувався також у відносинах, в суспільствах, в інституціях. І Дух Воскреслого Ісуса проганяє страх із серця апостолів і спонукає їх вийти зі Світлиці, щоб нести Євангеліє у світ. Нам теж треба сміливіше свідчити про віру у Воскреслого Христа! Ми не повинні боятися бути християнами і жити по-християнськи! Ми повинні мати цю мужність йти і проповідувати Воскреслого Христа, тому що Він є нашим миром, Він зробив цей мир Своєю любов'ю, Своїм прощенням, Своєю кров'ю, Своїм милосердям».

Церква являється від початку, також сьогодні, та аж до кінця світу, цією спільнотою, яка має нести у світ Христовий мир, який Воскреслий Спаситель залишив нам. Як ми чули, цей мир, який випливає з великого Божого милосердя та одержаного прощення гріхів, повинен гостити в наших серцях, в наших родинах, в різних державних і громадських інституціях, у Церкві та у міждержавних відносинах. Якщо б ми справді щиро прийняли Христові слова та несли у світ Його мир, то сьогодні, напевно, цей світ був би зовсім інакшим. Не було б стільки розбитих подружжів, не було б нещастя корупції, не було б проблеми абортів, не було б війни на Сході України та в інших частинах світу,

не було б тероризму, не треба було б людям залишати своїх домів та шукати нового місця у світі для себе та своїх близьких.
У попередньо згаданій промові перед молитвою «Царице Неба», Папа Франциск закликає нас також сміливіше свідчити віру у Воскреслого Христа та не соромитися бути християнами і жити по-християнськи. Скріплені Христовою мужністю, ми повинні йти і проповідувати Воскреслого Христа, тому що Він є нашим миром.

Дорогі у Христі Брати і Сестри!

При нагоді нашого святкування празника Христового Воскресіння і сьогодні постають перед нами дуже важливі питання, які вимагають глибокого замислення та особливих відповідей. Таким особливим питанням є питання, яке місце в нашому житті займає правда про Христове Воскресіння. Турбує факт, що напередодні Христового Воскресіння до наших єпископських консисторій є багато телефонних дзвінків з запитаннями про годину свячення пасок в наших храмах. Майже немає питань про годину служіння Воскресної Утрени чи Великодньої Божественної Літургії, лише про те, коли будуть у церквах свячені яйця, м'ясо та паска. На жаль, для частини наших вірних Христове Воскресіння це одинока нагода, коли вони відвідують храми, тому в цей день не лише варто, але й треба кожному з нас поставити собі питання: чим для мене особисто є Христова Пасха, та, яке місце у моєму житті займає таємниця Христового Воскресіння? Треба запитати себе, чи я готовий прийняти мир, дарований Христом, та

змінювати себе у ньому та світ довкола себе? Треба запитати, чи моє святкування Христової Пасхи не закінчується у перший, другий або, найдалше, третій день Христового Воскресіння? Треба запитати себе, чи я хочу і готовий щодня відважно нести у світ правду про Христове Воскресіння!

Дорогі у Христі Брати та Сестри!

Бажаємо усім Вам радісного та глибокого пережиття Свят Христового Воскресіння. Нехай Воскреслий Христос благословить усіх Вас та допомагає радісно відкритись на отримання дару Христового миру. Нехай Воскреслий Христос заохочує кожного з Вас бути апостолом правди про Його Воскресіння та обдаровує радістю спільного перебування зі своїми найближчими. Нехай обдаровує Вас внутрішнім спокоєм, миром та усіма потрібними духовними і дочасними добрими.

Благословення Господнє на Вас!
+ Архиепископ Євген (Попович)
Митрополит Перемисько-Варшавський

+ Єпископ Володимир (Ющак)
Владика Вроцлавсько-Іданський

+ Архиепископ емерит Іван (Мартиняк)

Дано у Перемишлі-Вроцлаві,
у Празник Христового Воскресіння, 2016 Року Божого.

ВЕЛИКОДНЕ ПОСЛАННЯ

Блаженнішого Святослава

(Продовження з 1 сторінки)

Чи потребує Господь Бог людської жертви? Зовсім ні! Це ми, що створені на Божий образ і подобу, маємо потребу посвятитися Йому, упорядкувати своє життя згідно з Божими заповідями, визнати, що все, чим ми є, належить Йому. Єдиний, хто був здатний принести таку досконалу жертву Небесному Отцеві, — Богочоловік, Ісус Христос, непорочний Агнець, який, хоч сам невинний, від імені всього людства віддав себе Богові і своїм воскресінням із мертвих простелив нам шлях до вічного життя.

Він — наша Пасха і, як Бог істинний, досконалим зветься.

Старозавітна Пасха згадує знаменну подію, коли Господь визволив свій вибраний народ з єгипетської неволі, а смертоносний ангел обминув кожний дім, двері якого були позначені кров'ю пасхального ягняти. Власне, перше значення єврейського слова «песах», яким було названо свято, вказує на образ Божої кари, яка «обходить», «обминає». Тож коли ми співаємо, що Христос — наша Пасха, то звеличуємо Того, через кого маємо можливість уникнути наслідків наших гріхів, але якщо твердо вирішимо вийти з дому неволі гріха і пристрастей, якщо покаємось і підємо слідами Його Євангелія. Він бо спас нас своєю кров'ю! «Знайте, що не тлінним золотом чи

сріблом ви були вибавлені від вашого життя суєтного, яке ви прийняли від батьків ваших, а дорогоцінною кров'ю Христа, непорочного й чистого ягняти, передбаченого перед заснуванням світу і об'явленого, ради вас, останніми часами», — читаємо в Першому посланні апостола Петра (1, 18–20).

Це слово спасіння, однак, сприймає не кожен. Говорити про Ісуса Христа — Агнца на хресті розп'ятого, у сучасних обставинах так само проблематично, як це було в часи ранніх християн. Усвідомлюючи це, святий Павло казав: «Бо слово про хрест — глупота тим, що погибають, а для нас, що спасаємося, сила Божа. Писано бо: Знищу мудрість мудрих і розум розумних знівечу!» (1 Кор. 1, 18–19). Хоча Христове Євангеліє проповідується вже майже дві тисячі років, часто стається так, що світ, навіть той, який вважає себе християнським, далі розуміє тільки мову багатства, сили, зброї та влади. Прояви безумства сильних світу цього ніколи не зникають з арени історії. Навпаки, набирають різних форм: імперій, рейхів, союзів, федерацій — на чолі з людьми, які ставлять себе на місце Бога, а власну нищість накидають іншим як мірило істини.

Проте водночас у кожному поколінні знаходяться ті, що бачать Божі шляхи, ті, що

вміють бути тихими Божими агнцями історії свого народу, ті, що наслідують Божу покору, лагідність і дух жертви, ті, що усвідомлюють — що хрести й терпіння не тільки минають, але що без них немає воскресіння. Такими в нинішніх обставинах є тисячі синів і дочок нашого народу, які жертвують своїм життям за нашу свободу і незалежність. У воскреслому Ісусі, нашому невинному Агнцеві, відкривається нам пасхальна цінність їхньої чистої жертви, що виводить нас з дому неволі, — відкривається нам зміст терпіння всієї України на зорі нового тисячоліття.

Найчастіше саме в слабкості та немочі проявляється Божа сила і мудрість. Тому важливо не дати себе ні звести, ні знеохотити в нашій борні, бо те, проти чого ми боремося, — це прояви нечистого духа, який трясеться, валиться на землю, ліниться і качається, бо знає, що в крові пасхального непорочного Агнца настав йому кінець (пор. Мр. 9, 17–27). Воскреслий Христос, який через страждання і смерть переводить нас у воскресіння та життя вічне, приходять до нас сьогодні, показуючи рани на своєму прославленому тілі. Як колись до наляканих апостолів, каже до нас, своїх учнів: «Чого стривожились? Чого ті сумніви постають у серцях ваших?» (Лк. 24, 38).

Скільки ми вже пережили «неможливого», що стало можливим для тих, хто твердо тримався віри у воскреслого Господа! Сімдесят років тому лукавий уже не вперше задумав розп'яти наш народ і загнати нашу Церкву в гріб. Однак вона, на подив усього світу, воскресла і стала сильнішою ніж будь-коли у своїй історії. На Львівському псевдособорі 1946 року ворог намагався в насильницький спосіб відірвати нас від єдності з Наступником апостола Петра. Проте сьогодні ми є живими свідками того, як кров мучеників та ісповідників нашої Церкви запечатала навіки це католицьке єднання і стала силою невмирущості й воскресіння України, знаком єднання її народу та рушієм

“Людина повинна відповідати за природні ресурси”

Я кличу сьогодні проти вас на свідків неба й землі; життя і смерть я перед тобою, благословення й прокляття. Вибирай життя, щоб жити на світі тобі і твоєму потомству. Втор. 30, 19

Дорогі в Христі!

26 квітня минає 30 років із часу аварії на Чорнобильській атомній електростанції, яка призвела до найбільшої в історії людства соціально-екологічної атомної катастрофи. Внаслідок вибуху реактора і радіаційного забруднення безмірних просторів постраждали мільйони людей. Сотні тисяч були змушені покинути свої домівки, тікаючи від нищівної дії радіації, багато хто втратив здоров'я і навіть життя. Мільйони людей ще й сьогодні живуть на забруднених територіях.

Особливо від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС постраждали ліквідатори, які ціною свого здоров'я та життя зупинили поширення вбивчої радіоактивної хвилі і не допустили атомної катастрофи ще більш глобальних масштабів. Пам'ятаючи про цей їхній жертвний чин, у вдячності й пошани має нині схилити перед ними голову весь наш народ і цілий світ.

Навіть через три десятки років від цієї трагедії мусимо з жалем припускати, що Чорнобиль ще довго буде «плодоносити» на нашій землі і в сусідніх країнах. Нині ми можемо побачити лише верхівку айсберга багатогранних медичних, соціальних, економічних та екологічних проблем, які фокусуються в долях постраждалих. Їхній біль стає ще дошкульнішим на тлі суспільної байдужості та недостатніх зусиль з боку державної влади.

Справді, багато постраждалих від Чорнобильської катастрофи почуваються забутими і залишеними сам-на-сам зі своїми хворобами, проблемами та щоденними викликами. Самотність у болі є подвійним боєм. Радіація отруює навколишнє середовище та нищить людське тіло, натомість байдужість руйнує душу людини, заподіюючи смерть таким фундаментальним почуттям, як милосердя, співчуття і солідарність із стражденими. А без цих почуттів людське середовище перетворюється на пустелю, в якій майже неможливо жити.

Святіший Отець Франциск проголосив 2016 рік Роком Божого милосердя, що є особливим імпульсом для пробудження приспаного плином часу і байдужістю сумління та вияву чесноти солідарності стосовно всіх потребуючих, а зокрема — постраждалих від наслідків Чорнобильської аварії. Кожен зрілий християнин, кожен свідомий громадянин і кожна відповідальна громадська чи державна інституція повинні зробити все від них залежне, щоб простягнути руку дієвої допомоги тим, хто донині несе хрест наслідків цієї техногенної катастрофи. До чинної солідарності з постраждалими закликаю особливо духовенство і мирян нашої Церкви. (...)

Проте пам'ять про Чорнобиль означає не лише плекання вдячності ліквідаторам і турботу про захист прав постраждалих. Вона передбачає рівно ж відповідальне ставлення до Богом даного створіння. Трагедія тридцятирічної давнини чітко показала, якою загрозою для людства може стати технічний прогрес, поставлений на служіння ідеології та позбавлений етичних і моральних принципів.

Чорнобильська АЕС.

Господь дає людині велику владу над створінням, проте цей дар передбачає і неабияку відповідальність, — відповідальність за природні ресурси та навколишнє середовище, яке є нашим спільним домом і має бути затишним та безпечним помешканням для прийдешніх поколінь. Однак навіть поверховий погляд на хижацьке ставлення до природи, на засміченість наших річок, полів і доріг, на безоглядне вирубування лісів і карпатських схилів дає підстави ствердити про наявність у нашому суспільстві руйнівної моральної вади — невдячності супроти Творця і гідної кари безвідповідальності перед наступними поколіннями.

Справжня і жива пам'ять — це вироблення постійно діючих механізмів захисту та надання належної соціальної опіки всім, хто постраждав від цієї мегакатастрофи. Навіть більше, пам'ять про це атомне лихо вимагає відповідної політики у сфері енергетики, щоб вона керувалася пріоритетом етики над технікою

і стояла на служінні гарантуванню основоположних прав та оправданих потреб людей, а не загрожувала їх благополуччю і життю. (...)

Дорогі в Христі! Двадцять шостого квітня об'єднаймо в молитві за упокій душ усіх, хто став жертвою Чорнобильського лиха, бажаючи, щоб воскреслий Спаситель прийняв їх у свої вічні батьківські обійми. Водночас прохайте Господа зіслати на нашу землю свого Святого Духа, який оживляє і відновлює обличчя землі (пор. Пс. 104, 30). Нехай цей Дух воскреслого Христа торкнеться наших сердець, наповнить їх страхом Божим, пошаною природи і любов'ю одне до одного. Нехай усіх нас береже своєю материнською опікою Пресвята Богородиця — Цариця і Мати української землі!

Благословення Господне на вас!
+ СВЯТОСЛАВ

Дано у Києві, при Патріаршому соборі Воскресіння Христового, в Лазареву суботу, 23 квітня 2016 року Божого

оновлення її суспільства. Саме в такому свідченні віри у воскресіння можливе і справжнє єднання Церков України, відновлення єдиної Церкви київського християнства, яку передав нам у спадок рівноапостольний князь Володимир.

Дорогі в Христі! Воскреслий Господь кличе нас до досконалості. Утім, джерелом усякої досконалості є лише Він сам — наш Спаситель, який робить довершеним та справді цінним і тривким плід нашого зусилля. Коли нам ще далеко до досконалості, коли наша держава ще не є такою, про яку ми мріємо, не сміймо відмовитися від нашого зусилля — будувати, жити і змагатися за Бога і Україну, бо Христос — наша Пасха!

Вітаю всіх вас з нинішнім святом, чи, краще, з нинішньою духовною перемогою Ісуса Христа над ворожою силою і над царством зла. Ще раз усім вам, в Україні й на поселеннях сущим, засилаю свої сердечні вітання. Щиро зичу вам благословенних свят Воскресіння Господнього, смачної свяченої трапези та світлої пасхальної радості!

Благодать воскреслого Господа нашого Ісуса Христа, любов Бога Отця і причастя Святого Духа нехай буде з усіма вами!

Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

† СВЯТОСЛАВ

Дано в Києві,
при Патріаршому соборі
Воскресіння Христового,

20 березня 2016 року Божого

Перемога з Христом

(Продовження з 1 сторінки)

з сумнівами, не допускає тепер місця безнадії, а виповнюється глибоким довірям. Христос переміг, тому і нам треба радісно і величаво закликати: Христос Воскрес!

У світлий празник воскресіння ми радіємо, однак труди щоденно життя не надихають нас оптимізмом, але може тому, що ми зосередилися на собі, а за рідко дивимось у гору, не маємо часу на спільну молитву з Господом. Може частіше треба доручати Богові наші справи, віддавати йому то, з чим не вміємо собі поради. Індивідуалізм не допомагає, улюблення самого себе винищує. Відповіддю на це може бути спільнота з Господом Богом, спільнота з найближчими.

У 2010 р. були ми свідками врятування 33 шахтарів в далекому Чиле в Південній Америці. У жовтні 2010 р. родини ув'язнених шахтарів в Чиле досвідчили великої радості, свого роду такого воскресіння. Весь світ дивився на звільнення 33 шахтарів з підземель, в яких були змушені жити 3 місяці на глибині 700 метрів. На початку була велика безнадія і розпач. Довгих 17 днів без знаку життя, і аж тоді світ почув, що вони ще живуть і почали їх рятувати. Після звільнення один з шахтарів розповів, що тримало їх при житті, що давало надію, як кожного дня молилися упродовж 10 тижнів. Це були самі чоловіки, у яких, як знаємо, більший скептицизм і немає такої витривалості у молитві. Вони зібралися і взаємно почали підтримувати себе, мо-

лили, так як вміли. Їх підземелля, в яких прийшло їм чекати на поміч, замінилися в Церкву, тут молилися та співали релігійні пісні. Не втратили надії, бо вірили, що з ними є Господь Бог. Своє пережиття називали чудом. Вихід на землю був як воскресіння, отримали нове життя. Сьогодні один з тих шахтарів відвідує різні місця у світі і розповідає про свою молитву, про пове життя, яке отримав від Господа Бога. Став наче апостол, який проповідує, чого досвідчив від Господа Бога. Побачив життя з нової точки зору.

У церковному розумінні Воскресіння Ісуса Христа приносить нову перспективу, новий погляд на світ. У цей день дивимось також і на Україну. Хочемо, щоб чергове

святкування Воскресіння принесло новий образ України, яка вільна від різних стихій, від війни, від фальшивих приятелів. Події, які там проходять, а яких ми ми, показують, як треба світла усім провідникам, а народові почуття незалежності та миру, бо і тоді ми в діаспорі будемо мати почуття, що Україна йде добрим шляхом. Менше буде схвилювання, а більше почуття гордості.

У сьогоднішній празник хочемо з надією дивитися в майбутнє. Празник Воскресіння приносить радість, оптимізм і захоче нас до перемагання з Христом. Будуймо спільноту з Богом у Церкві і через Церкву.

о. д-р Аркадій Трохановський

Скарб нашої традиції

Багатий і цікавий український фольклор. Кожен регіон України має свої особливості характерні лише для нього. І саме це спільний скарб нашої релігійної й культурної традиції, що нам його передали предки і з яким ми їхали, добровільно чи недобровільно у чужі, далекі краї.

У 1966 році в Мюнхені була надрукована двотомна етнографічна праця «Звичаї нашого народу», в якій ретельно підібрано й цікаво описані звичаї та обряди різних регіонів України, що пов'язані з народним та релігійним календарями. Автор, Олекса Воропай (1913–1989) у слові до читача, між іншими відзначає: «Ця книга написана вже тут, на чужині, але матеріяли для неї я почав збирати в Україні з 1937-го року і продовжував робити це до початку 1943-го. Перебуваючи з 1944 по 1948-й рік у Німеччині, я продовжував записи фольклорного та етнографічного матеріялу від людей, які разом зі мною перебували в таборах робітників зі Сходу і в таборах для переміщених осіб. Беручися за опис українських народніх звичаїв, я ставив перед собою завдання створити суцільний образ народньо-календарних звичаїв протягом цілого року».

Від депортаційної акції, що розкинула наш народ на захід та північ Польщі минуло кілька десятків років і цей час, звичайно, зробив своє. Давні звичаї та обряди у більшості зберігаються хіба що на сторінках етнографічних записів та картинах художників. Так

само, як і батьківська мова, що її діти починають навчатися щойно на уроках в школах.

Проте однак не все забулося й пропало.

Тут велику роль відіграла й надалі відіграє Церква, бо ж багато наших звичаїв пов'язаних з релігійними святами.

Ось Великдень. Його попереджує Великий Піст, останній тиждень якого присвячений підготуванню дому до свят. Олекса Воропай відзначає, що найважливішим днем цього тижня є четвер, який називається чистим, світлим, великим, страсним або живним. Неділя за тиждень перед Великоднем називається «Вербною», «шутковою» або «квітною», а тиждень перед цією неділею — «вербним». У Вербний тиждень, за народним віру-

ванням, не можна сіяти конопель і городини, бо «буде ликовате, як верба». Не сіяли колись і буряків, бо «будуть гіркі».

У Вербну неділю несуть до храму посвятити галузки верби. Букетик із вербових гілочок й сьогодні робиться самотужки, прикрашаючи його кольоровими стрічками (попри те, що можна купити готові «пальми» — вони ще в нас не прийнялися).

Перед самим Великоднем господині печуть паски й малюють писанки. У деяких домах у цьому ділі беруть участь й діти. Ця традиція ще жива.

Натомість про великодні звичаї та обряди сьогодні діти вчать в школі на уроках української мови та релігії (правда, лише ті, яких батьки подумали записати, бо ж є і такі, що на цих уроках не бувають, а могли би). Тут вчитель відіграє роль нестора роду, користуючись до того комп'ютерною технікою. Це дозволяє показати учням різні зразки пасок, писанок, використаних орнаментів, а навіть віртуально відвідати музей в Коломиї, де в колекції понад 6000 писанок з різних регіонів України та країн світу.

Паску, писанки та інші продукти несуть в суботу до церкви, щоби посвятити. Цього ж дня пластуни (звичайно, там, де вони є) одягають свої однострої. Орнаментика на писанках, писав Воропай, традиційна: трикутники, спіралі, кола, сорокочинці, сорок гілок тощо. Все це — знаки різних ритуалів або священні числа. Колись, імовірно, все це в'язалося з атрибутами поганських богів. У християнські часи це вже набрало іншого змісту. В наш час в орнаментах писанок шукають не тільки історичного змісту, а й мистецтва. Тепер, крім традиційних, зустрічаються на писанках і нові, мистецьки досконаліші орнаменти. Тут також помагає комп'ютер та інтернет, де багато чого можна навчитися користуючись українськими сайтами.

Гортаючи етнографічні записки різних авторів віднаходимо описи гагілок та різних ігор, якими розважалася давня молодь. Центром ігор бував майдан перед церквою. Ці звичаї на поселенні не зберігся (але добре зберігаються на метерику, особливо в селах, і якщо трапиться нагода бути в Україні на Великдень, варто у них взяти участь). Щоправда подекуди пробує його відновити пластова громада, але скоріш треба це сприймати як цікавинку. Проте добре зберігся звичай поливання водою в «обливаний понеділок».

«В Галичині, в перший понеділок Великодніх свят хлопці ходять до дівчат і обливають їх пахучою водою — в містах або чистою джерельною — в селах...». Так було й так залишилося. Особливо цей звичай подобається молоді, яка інколи забуває тут про поміркування.

Посвячення пасок — це жива традиція Великодня.

Кошики з харчами й паскою освячують у Живкові.

Коломийський музей писанки.

Обливаний понеділок.

Рідні звичаї та обряди, мову, пошану до традиції зберігати треба, бо як вже мовилося, це наш спільний, превеликий скарб, яким гордимися. В умовах нинішнього життя, насиченого комерційним духом та всякими електронними забавами, це непросте завдання. Од-

нак варто з ним позмагатися, щоб спільнота залишилася спільнотою і, як мовить народна мудрість: «З усіх скарбів знання найцінніше, тому що воно не може бути ні вкраденим, ні загубленим, ані знищеним».

(ред)

„Червона Пасха“ — як „святкували“ Великдень у СРСР

З Воскресінням Христовим 70 років боролися рейдами і танцями в храмах, а віруючі влаштували „гарячі точки“ і сповідалися в листах. Якщо релігія — опіум, то Великдень — його супердоза, вважала радянська влада, не даючи народу відзначити головне християнське свято. На боротьбу з церквою в Союзі йшли мільярди рублів, тонни паперових звітів і невимірне кількість людино-годин. Але варто було комуністичній ідеї дати збій, як паски і крашанки тут же вибралися з підпілля.

ТАНЦІ, ОПУДАЛА, ВИСТАВИ. Свободу антирелігійної пропаганди проголосили в 1929 році. Церкви оподаткували; якщо громада виплачувала його, то додавали другий, третій... І так доти, поки тягар ставав непосильним і храм не закривали. „При цьому громада сама повинна була послати наверх звернення трудящих з проханням ліквідувати храм, — розповідає історик, в. о. гендиректора Національного музею „Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні“ Олеся Стасюк. — З матеріалів держархіву видно, що всі подібні заяви зазвичай були написані одним почерком або, наприклад, частина документів дублювала один варіант тексту, а частина — другий, як під копірку“.

З багатьох звільнених просторих храмах влаштували клуби. За словами історика, бували випадки, коли молодь не могла змусити себе ходити туди на гульки, і тоді місцеві функціонери буквально змушували дівчат танцювати в церкві в присутності партверхівки. Кого помічали на всеношній або з крашанками, могли вигнати з роботи або виключити з колгоспу, і родині доводилося туго. „Страх так укорінився, що навіть малюки були обережними і знали: про те, що вдома пекли паски, розповідати не можна, — каже Стасюк. — В голодні роки, як свідчать старожили, бувало, на всю сім'ю варили всього одне яечко і ділили. Багато хто просто сидів удома і горювали, що в такий день ні в церкву сходити, ні відсвяткувати не можна“.

ЯК РОЗГОВЛЯЛИСЯ. У 1930-му вихідний через Великдень перенесли з неділі на четвер, щоб свято стало робочим днем. Коли ця практика не прижилася, городян стали виганяти на ленінські суботники, недільники і масові ходи з опудалами священників, які потім спалювали. До цього дня, за словами Олесі Стасюк, приручували антивеликодні лекції: дітям розповідали, що великодні гуляння плодять п'яницю і хуліганство. Колгоспні бригади намагалися відправити на роботу подальше в поле, а дітей забирали на виїзні екскурсії, за ігнорування яких батьків викликали в школу. А в Страсну п'ятницю, час глибокої скорботи у християн, для школярів любили влаштувати танці.

СВОЄ ВЕСІЛЛЯ. Відразу після революції більшовики почали бурхливу діяльність по заміні релігійних свят і обрядів новими, радянськими. „Впроваджувались так звані червоні хрестини, червоні Пасхи, червоні карнавали (ті, що зі спалюванням опудал), які повинні були відволікати народ від традицій, мати зрозумілу йому форму та ідейний зміст, — розповідає релігієзнавець Віктор Єленський. — Спиралися на ленінські слова про те, що церква замінює людям театр: мовляв, дайте їм спектаклі, і вони сприймуть більшовицькі ідеї“. Червоні Пасхи, правда, проіснували лише в 20–30-х — аж надто глумливу пародію представляли вони з себе.

КРИЗЬ БОЛОТА. Але партійна антирелігійна комісія в Україні здаватися не збиралася. Наприкінці 40-х у сім'ях передсвяткові приготування все ще тримали в таємниці, каже історик Інституту історії України НАН Петро Бондарчук. „Коли опівночі з церкви виходила хресна хода, на неї вже чекали: вчителі видивлялися школярів, а районні представники — місцеву інтелігенцію, —

наводить він приклад із свідчень учасників тих подій. — Сповідатися до свята навчилися заочно: записку зі списком гріхів людина передавала священнику через зв'язкових, а той у письмовій формі відпускав їх або накладав покаяння“. Оскільки діючих храмів залишалися одиниці, похід на всеношну перетворювався на ціле паломництво. „Із звіту уповноваженого Верховної Ради у справах релігій у Запорізькій області Б. Козакова: „Мені довелося спостерігати, як в темну ніч під зливою на відстані майже 2 км до Велико-Хортицької церкви в бруді, болоті буквально пробиралися люди похилого віку з кошиками і сумками в руках. Коли їх запитували, навіщо вони в таку негодю мучать себе, відповідали: „Це не муки, а радість — йти до церкви на святий Великдень...“ — цитує Бондарчук.

ГРЕКОКАТОЛИКИ У ПІДПІЛЛІ. Парafiaни офіційно забороненої Греко-Католицької Церкви таємно збиралися в приватних квартирах або уцілілих каплицях для спільних молитов, якщо пощастить — з дияконами. „Підпільні служби проходили вранці або вночі за зачиненими дверима і заштореними вікнами. Якось спеціально для святкового богослужіння люди всього за ніч побудували каплицю в лісі в 5 км від Болехова (Івано-Франківська область)“, — наводить дані Петро Бондарчук. У тодішній Україні, за словами релігієзнавця Віктора Єленського, були поширені, кажучи мовою партійних документів, гарячі точки, села в західних областях, де церква після хрущовської антирелігійної кампанії по паперах вважалася закритою, але ключ знаходився на руках у селян. Там, долаючи опір голови сільради і міліції, храм відкривали на великі свята. „Ось приклад такого „злочину“: на Великдень у 1974 році в селі Хлопчиці Львівської області оголосили всесоюзний ленінський суботник, а ввечері в суботу на службу зібралися тисячі віруючих з усіх навколишніх сіл. Церковне подвір'я було забито, — розповідає Бондарчук. — Поки люди ходили з плащаницею та запаленими свічками, біля огорожі кілька машин із співробітниками КДБ, міліції та партапарату робили „обхід“: безперервно світили фарами і гуділи клаксонами, намагаючись викликати паніку. Але тікати ніхто й не думав“.

У 40-ВІ І ПІСЛЯ. Сплеск релігійності трапився під час війни, і як не дивно, громадян майже не переслідували. „Сталін у своєму виступі у зв'язку з початком Великої Вітчизняної навіть звернувся до народу на церковний лад — „браття і сестри!“ А з 1943-го Московський патріархат вже активно використовувався на зовнішній політичній арені для пропаганди“, — зазначає Віктор Єленський. Агресивне висміювання і спалювання опудал відкинули як надто брутальні, віруючим відвели отаке гетто для тихого відзначення свята, а решту громадян планували ненав'язливо займати у великодні дні. „На атеїстичну пропаганду в СРСР виділяли шалені гроші; в кожному районі відповідальні люди звітували про вжиті антивеликодні заходи, — розповідає релігієзнавець. — У властивій „радам“ манері від них вимагали, щоб кожен рік число відвідувачів церкви було нижче, ніж у попередньому. Особливо насадили на Західну Україну. Доводилося бра-

Стукацтво. У СРСР процвітало навіть серед дітей.

Демонстрації. Влада намагалася в свято влаштувати якомога більше ходів.

ЗМІ тих часів. Вони боролися з релігією всіма доступними їм методами.

ти дані зі стелі, і бувало, Донецька область показувала мало не втричі більший відсоток хрещених дітей, ніж Тернопільська, що неможливо за визначенням“.

ПЕРЕБУДОВА. Церква, за словами Віктора Єленського, відчула її лише в 1988 році, коли Михайло Горбачов на зустрічі з польськими інтелектуалами публічно визнав, що „ми, комуністи, наламали чимало дров“. В Україні на той час вже трапився ренесанс — ідея комунізму більше не працювала, люди зверталися до вічних цінностей. „За офіційними (засекреченими) даними, в 1985 році в Україні хрестили 26,6% дітей, а в Нідерландах за той же період — 26,5%. І це при тому, що у нас це було пов'язане з труднощами, а в Європі всіяко заохочувалося, — наводить приклад Віктор Єленський. — До того ж наші цифри значно занижені“.

БОЖА КАРА. Пенсіонерка Марія Гуцал і через 70 років охає, згадуючи, як її „надрукували“ в шкіль-

ній стінгазеті: ходила святити вербу, а „добрі люди“ доповіли кому треба. У понеділок після Великодня педагоги перевіряли руки у дітей: якщо помічали сліди від крашанок — були проблеми. „Перед святом господаркам було ні хату побілити, ні холодець зварити через радгоспні суботники, особливо якщо Великдень збігався з травневими святами, — згадує вона. — Якось директор молокозаводу в Святу неділю змусив робочих чистити площу під першотравневу демонстрацію, хоч люди і просили перенести прибирання. Дружина його незабаром народила дитину-каліку, і всі говорили — Бог покарав“. А киянин Микола Лосенко розповідає, що забравши церкву в його рідному селі під клуб, використовувати її не змогли: крутять кіно — звук такий, що нічого не розібрати; включають музику — одні завивання. „Це тепер ясно, що в стінах храму були

(Закінчення на 6 сторінці)

„Червона Пасха“ як „святкували“ Великдень у СРСР

(Продовження з 5 сторінки)

резонатори, саман, щоб від хорového співу відлуння йшло. А тоді подекували, що це церква мстить”, — пояснює він.

НАПОГОТОВІ. Громадськість не давала віруючому люду спокою. Навіть жовтенят інструктували перевиховувати несвідомих родичів, інакше — догани і зіпсовані характеристики. Щоб вчасно „присікти і викорінити”, райкоми з парткомми відрядили на всеношну у компанію до бабусь свої рейди. Заслони з педагогів, оточення комсомольців, загони чергових дружинників всю ніч позіхали під церквами, вилловлюючи в натовпах вихованців і колег. „Наприкінці 70–80-х молоді увійти до церкви на Великдень було не можна — міліція оточувала, — згадує настоятель Свято-Успенської церкви села Семенівка (Київська область) отець Іоанн. — Щоб вчителі не взяли „на список”, їздили на службу в чужі села, де нас ніхто не знав. А став старшим — викликали „на килим” і ставили на вид”. Шкільний приятель отця Іоанна якось

сходив святити паски, а в понеділок на лінійці його як слід прописочили. „Викликали хлопця, запитують: мовляв, віруєш, відзначав Великдень? — „Вірую, все правильно”. Зірвали з нього натільний хрест, а він педагогам: „Хрест, може, й зірвете, а з душі ж не вирвете!” — „Невже навіть заперечуєш, що людина походить від мавпи?” — Не відстають від нього. „Та хто як: ви, може, від мавпи, — відповідає, — а мене Бог створив”, — сміється священник.

ПІД МУЗИКУ. Щоб утримати народ вдома у святую ніч, влада робила йому нечувані подарунки — давали телеконцерти „Мелодії і ритми зарубіжної естради” та інші рідкості. „Чув від старших: раніше у церкві ставили на ніч оркестр, грали сороміцькі спектаклі, виставляючи дияконів і багюшок п’яницями і скнарами”, — розповідає уродженець Вінниччини Микола Лосенко. А в рідному селі сина священника Анатолія Полегенька на Черкащині жодна всеношна не обходила

без музичного фону. У центрі села храм сусідив із клубом, і як тільки парафіяни виходили з хресним ходом, на танцях голосніше гриміла весела музика; заходили назад — звук приглушався. „Доходило до того, що перед Великоднем і з тиждень опісля батьки яєць в будинку не тримали взагалі — ані свіжого, ані варених, ні білих, ні червоних, — говорить.

З ПЕРЕВДЯГАННЯМ. „В одному гірському селі церква вважалася закритою, але на великодню службу люди туди пробіралися. Була на всю громаду пара „стукачів”, їм таємницю не довіряли, а решта знали, що в храмі є задні двері: через неї і заходили”, — розповідає настоятель храму Серця Ісуса і Серця Марії УГКЦ, радник єпископа Івано-Франківської області отець Вітольд Левицький. — Освячували паски в районі за графіком: єпископ був один на всіх. І ось хтось доніс про богослужіння в міліцію. Дістався до села єпископ, за словами отця Вітольда, благополучно, бо йшов у цивільному одязі, а там вже народу багато зібралось: зробили

велике коло, надійних односельчан впускали, а зрадників віднадили. „Єпископ убрався, прочитав молитву, благословив паству і паски, а за цей час навколо вже вишикувався заслін з міліціонерів, які отримали наказ на арешт, — розповідає єпископ передодягнути в жіночі; народ групами став розходитися, так в натовпі і проскочив. Пошастило, що з дільничним розминулися — той одразу визнав би чужака”.

ДЛЯ ГАЛОЧКИ. Ближче до перебудови боротьба режиму з релігією ставала профанацією. Адекватні „контролери” нікого не карали, але грали роль до кінця. „Вчителі вели бесіди про „попівський морок” чисто для проформи, за крашанки могли хіба по-батьківськи пожурити, — говорить Лосенко. — Вони і голова разом із сільрадою і паски пекли, і дітей хрестили, просто не афішували це” (...).

(сегодня.ua — 12 квітня 2015)

ЦЬОГОРІЧНИЙ ФЕНОМЕН ХРЕСНИХ ДОРІГ

Львівська Хресна Дорога була однією з багатьох галицьких Хресних Доріг, які цього року не тільки відбуваються практично в кожному галицькому містечку, але й б’ють усі рекорди за відвідуваністю. Звісно, що було б занадто примітивно пояснювати їхню значну кількість та рекордну кількість їхніх учасників простим спалахом побожності й без того побожного галицького люду. Що стоїть за цим феноменом? Масове навернення? Протест? Відчай? Глуха оборона? Попередження? Виявом чого цей феномен є? Соціальної чи політичної напруги? Відповіддю на атаки лібералів? Галицької зятятості? Непросто дати відповідь на ці питання.

Те, що масовість цьогорічних Хресних Доріг відображає певні процеси в галицькому суспільстві, які створюють у галичан відчуття загрози власній ідентичності, власному існуванню — цілком очевидно. Те, що вони є сигналом, і для Церкви, і для влади, — і це теж абсолютно зрозуміло.

Для держави це сигнал, що вона мусить зважати на галицьке християнство і його галицьку специфіку. Інакше в державі можуть виникнути серйозні проблеми.

Для Церкви — сигнал, що так нелюбима нашими «восточниками» народна побожність — Хресні Дороги, вервички, молебні — серйозний чинник, який гуртує галичан, незалежно від їхньої конфесійної приналежності. А для душпастирів — це пересторога, що усунування позалітургійних практик народу Божого — це серйозна помилка.

Побожність галицького люду настільки сильно пов’язана з тим, що в католицькій термінології охоплює поняття «народна по-

божність» (не плутати з народною релігійністю), що навіть сталінські православізатори Галичини вимушені були врахувати це, дозволяючи парафіям РПЦ в Галичині дотримуватись «уніятських», «латинізаторських» практик.

Та й це цілком зрозуміло. Побожний театр, можливо, відповідав духовним смакам старих греків, може, він реально задовольняв потреби їхньої християнської релігійності. Однак для нашого народу літургійні відправи, яких він не розуміє, в яких він не бере активної участі, цей побожний театр, коли священник біля престолу бурмоче щось своє, а дяк в крилосі — своє, а хор голосами «безподобними» виводить Веделя, Бортнянського чи Чайковського, як би велично і благоліпно не виглядав, не може бути чинником цілковитого задоволення релігійних потреб.

Східна монаша узурпація духовного життя уже привела до краху релігійне життя православних деномінацій. УГКЦ ж, абсорбувавши у себе і перекроївши відповідно до потреб своїх вірних практики народної побожності із Заходу, зуміла втримати релігійне життя галичан на доволі високому рівні.

Тож, з огляду на феномен цьогорічних галицьких Хресних Доріг, є над чим задуматися. Питання тільки в тому, чи є кому задуматися?

о. Орест-Дмитро
Вільчинський
Католицький
Оглядач

Хресна дорога у Львові.

У ЛЮБЛІНІ ВСТАНОВЛЯТЬ ПАМ’ЯТНИК ОМЕЛЯНОВІ КОВЧУ

Рада міста Любліна 14 квітня одногосно проголосувала за рішення про встановлення пам’ятника блаженному священномученику Омелянові Ковчу.

Про це повідомив голова Комітету із шанування пам’яті Блаженного священномученика Омеляна Ковча Іван Васюник.

Це рішення стало можливим після візиту 9 березня у Люблін Глави Української Греко-Католицької Церкви Патріарха Святослава 9 березня цього року.

Це стало можливим також завдяки активній праці о. Стефана Батруха, священника УГКЦ у Любліні та Генерального консула України у Любліні Василя Павлюка.

Довідка

Омелян Ковч — греко-католицький священник, блаженний католицької церкви.

Під час німецької окупації Західної України, намагаючись врятувати євреїв від знищення, хрестив їх і видавав їм метрики про хрещення, незважаючи на заборону цього окупаційною владою. Загалом він видав понад 600 свідоцтв про хрещення.

Звернувся з листом до Гітлера, в якому засуджував масові вбивства євреїв і вимагав дозволу відвідувати євреїв у гетто. За ці дії навесні

Блаженний Омелян Ковч.

1943 року був заарештований гестапо за надання допомоги євреям і ув’язнений у концтаборі «Майданек», де таємно продовжував свою священницьку діяльність.

25 березня 1944 р. був газований та спалений у крематорії концтабору смерті Майданек (нині на території міста Люблін, Польща).

У 1999 році Єврейська рада України присвоїла о. Омеляну Ковчу звання Праведник України. Через два роки під час душпастирського візиту в Україну Папа Римський Іван Павло II проголосив його Блаженным Священномучеником. А Українська Греко-Католицька Церква — Покровителем греко-католицьких священників.

Львівська газета

Церква в підпіллі (1946–1989)

Будь-яка душпастирська діяльність греко-католицьких священників після Львівського псевдособору вважалася незаконною. Священники, монахи й монахині були піддані репресіям.

Зокрема, за «контрреволюційну діяльність» та «зраду Батьківщини» Митрополита Йосифа Сліпого було засуджено до восьми років виправно-трудових таборів та трьох років позбавлення громадянських прав, єпископа Никиту Будку — до п'яти років ув'язнення та трьох років позбавлення громадянських прав, єпископа Миколая Чарнецького — до п'яти років ув'язнення та трьох років позбавлення громадянських прав, єпископа Івана Лятишевського — до десяти років. Єпископ Григорій Хомишин помер у київській тюрмі ще перед процесом 28 грудня 1945 року. У таборі «Чапаївка-Віта» під Києвом 17 грудня 1947 року помер і Перемиський єпископ Йосафат Коциловський. 1 жовтня 1949 року на заслання в Караганді (Казахстан) загинув генеральний вікарій Львівської архієпархії єпископ Никита Будка. 12.11.1950-го біля Воркути — Перемиський єпископ-помічник Григорій Лакота.

Незважаючи на те, що «видима» структура УГКЦ була зруйнована арештами єпископату, Церкві вдалося в умовах переслідувань і глибокого підпілля зберегти неперервну тяглість єпископського служіння. Єпископські хіротонії здійснювалися таємно підпілними владиками. З 1945-го по 1989 рік в умовах суворої таємності хіротонію отримали 15 підпілних єпископів.

Тільки протягом 1945–1946 років органи держбезпеки заарештували понад 800 греко-католицьких душпастирів з терміном засудження від 10 до 25 років. Географія тюремного ув'язнення духовенства, чернецтва та мирян була широка: Мордовська АРСР (Дубровлаг), Комі АРСР (Воркутлаг, Речлаг, Інтлаг, Мінлаг), Казахстан (Карлаг, Степлаг), Сибір (Норильлаг, Озерлаг), далекий Схід (Берлаг, Колимлаг) тощо. На спецпоселення після відбуття в'язничного терміну висилали

в Красноярський край, Читинську область, Хабаровський край.

Атеїстична держава не спромоглася, однак, зламати дух опору. Незважаючи на нестерпні фізичні та моральні умови радянських таборів і складні умови життя на заслання, греко-католицьке духовенство використовувало всілякі можливості, щоб сповняти своє душпастирське покликання. У місцях позбавлення волі та на поселеннях відбувалися служби Божі, молебні, уділялися Святі Таїнства. Священники хрестили дітей, вінчали на спецпоселеннях молодят, причому не лише українців. У таборах відбувалися навіть священничі рукоположення.

У Галичині продовжувалося церковне життя в підпіллі — зокрема завдяки активності єпископів, священників, чернецтва та вірних, котрі повернулися з таборів та заслання. Таємні Богослужіння відбувались у приватних будинках, у відпустових місцях, біля закритих церков. Підпілні Літургії проходили переважно вночі за зачиненими дверима при зашторених вікнах. Кількість вірних на таких Богослужіннях налічувала від кількох осіб до кількох десятків. Перед Літургією відбувалася сповідь. Священик надівав переважно лише епитрахиль, яку в разі облави легше було зняти й сховати. З причин безпеки священники не завжди носили з собою церковну утвар.

Після розгону монастирів та арештів настоятелів монахи й монахині жили невеликими спільнотами по 3–4 особи й виконували приписані уставом обов'язки. Поповнення чернечих Згромаджень відбувалося за рекомендаціями сестер чи священників.

Монахині допомагали в релігійній освіті дітей, зберігали у своїх домівках Пресвяту Євхаристію, домовлялися про місце й час

Вінчання у підпільній церкві.

Богослужіння, особливо на Різдво й Великдень, приносили все необхідне для відправи. У цих «мандрівних церквах» сестри були і паламарями, і дяками, і катехитами (учителями Закону Божого).

Велику підтримку підпілним священникам і єпископам надавали миряни. Їхні доми часто ставали місцями для проведення Богослужіння та уділення церковних таїнств. Вірні УГКЦ дбали про християнське виховання дітей, виготовляли та зберігали літургійні речі, опікувалися зачиненими храмами, супроводжували та охороняли своїх душпастирів, шукали священників для людей, котрі потребували сповіді чи Причастя, а тому по праву стали непорушною опорою Церкви в підпіллі.

Одним із найважливіших завдань церковного проводу підпільної Церкви став підбір, навчання і висвячення кандидатів до духовного стану. З цією метою діяли таємні духовні семінарії, у яких здобувало освіту нове покоління священників, забезпечуючи Церкві неперервність душпастирського служіння.

Начання тривало досить довго. Одного чи декількох кандидатів закріплювали за освіченим священником, який, зокрема, забезпечував їх підручниками, перекладами з латини та інших мов. Навчальна програма була значно вужча, ніж у колишніх семінаріях, і охоплювала лише найважливіші та найнеобхідніші для практичного душпастирського служіння в підпіллі предмети. До таких належали моральне і пастирське богослов'я, догматика, канонічне право, обрядовість, Святе Письмо, філософія, церковна історія, етика та церковний спів. Рукоположення молодих душпастирів відбувалося переважно після 4–6-ти років таємного навчання. Кандидатів екзамінувала комісія зі старших священників і, якщо результати були позитивними, їх рекомендували єпископу.

Багато з кандидатів змушені були офіційно працювати на важких і малооплачуваних роботах, щоб мати змогу здійснити своє священниче покликання.

Медіа УГКЦ

Легенди про Великдень

Про походження звичаю готувати на Великдень писанки та крашанки існує багато легенд. Наведемо деякі з них.

Легенди, записані на Поділлі, кажуть, що коли Ісус Христос воскрес, то він сказав волякам, які охороняли Його гріб: «Ідіть і скажіть усім людям, що Христос воскрес, а щоб вам повірили, то ось вам знак». При цьому Спаситель узяв з свого гробу крашанку і дав волякам. Відтоді і пішов звичай робити крашанки на Великдень.

Ніс убогий чоловік яйця в кошику на базар продавати, а в цей час жиди вели Ісуса Христа розпинати. Хрест був тяжкий, і Спаситель падав під його тягарем. Чоловікові стало жаль Спасителя; він лишив свій ко-

шик на дорозі, а сам пішов помагати Ісусові нести хрест — і ніс аж до місця розп'яття. Коли ж чоловік повернувся до свого копіяка, то побачив, що яйця обернулися на писанки та крашанки.

Після того, як Спаситель вознісся на небо, Марія Магдали-на прийшла до Риму, щоб там проповідувати Євангелію. В Римі вона стала перед імператором Тіберієм і піднесла йому червоне яйце, сказавши: «Христос Воскрес!» Так вона почала свою проповідь.

На Київщині оповідають, що коли Ісус Христос ходив з св. Петром по землі, то вони проходили через одне село, а там жиди були; побачили вони Христа та й почали камінням та грудками шпурляти в Нього. І як торкнеться камінь Ісусової одежі, зробиться з нього писанка, а як торкнеться грудка, то перетвориться на крашанку. Святий Петро позбирав усе те до кишені, а пізніше людям роздав. З того й пішов звичай готувати писанки та крашанки на Великдень.

На Уманщині кажуть, що жиди та всякі недовірки спокушали Христа, як Він ішов на страждання. Набрали в пелену камінців і спитали Спасителя: «Що в пелені?» — Христос каже: «Крашене та писане!» Вони відкрили пелену, щоб посміятися, а там справді — крашанки та писанки.

На Полтавщині є легенда, що писанки писала Мати Божа ще тоді, як Ісус маленький був: «дитина дуже тішилась тими цяцьками».

На Гуцульщині оповідають, що писанки писала Мати Божа і дарувала їх Пілатові, щоб той змилювався над її Сином. Коли Мати Божа писала писанки, то плакала і слізьми обливала свою роботу, а тому й вони, гуцули, коли пишуть писанки, то вимальовують цятки, подібні до сліз.

На Гуцульщині ще є така легенда. Далеко в горах до високої стрімкої скелі залізними ланцюгами прикутий страшний нехрист. І той нехрист має дванадцять своїх посланців, що ходять по селах та містах і придивляються, як живуть люди. Все, що вони побачать або почують, розповідають нехристові. Коли посланці кажуть, — що люди живуть бідно і сваряться поміж собою, нехрист радіє і сміється так, що аж гори трясуться, а ланцюги його слабнуть. Якщо ж посланці кажуть, що між людьми згода й добро, нехрист сердиться, насуплює брови, а ланцюги міцніше стискають його погане тіло. Та найстрашніша для нехриста вістка, що люди ще пишуть писанки, що вони не забули цього звичаю: він тоді реве,

як звір, рветься з усієї сили і б'ється головою об скелю так, що аж вогонь креше. З того постають грім і блискавка, а ланцюги його робляться тоді такі міцні, що годі їх розірвати.

Увечері, після роботи, в добрих українських родинах батько, було, збирав своїх дітей і розповідав їм стару християнську легенду про те, що на Великдень, під час виносу плащаниці, саме тоді, коли весь народ хресним ходом обходить церкву, ангели виводять Спасителя з гробу, а святі сходять з образів і христосуються.

Колись цю легенду розповідали дуже урочисто, при запалених свічках або при вогнику лямпадки.

Була колись поширена в Україні ще така легенда. Від дня свого Воскресіння Спаситель посадив

(Закінчення на 8 сторінці)

КАНІКУЛИ З ІКОНОЮ

Парафія Різдва Пресвятої Богородиці організує у днях: **15.08–21.08.2016 р.** в Білому Борі

КУРС ІКОНОПISY ДЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

1. Місце табору:

- Білий Бір — реколекційний дім (ul. Topolowa 20, 78–425 Biały Bór)

2. У програмі:

- Богослов'я ікони, її духовний вимір;
- техніка писання ікон;
- учні писатимуть ікони згідно канонів іконопису на дошці, натуральними фарбами (органічними та мінеральними пігментами) дивлячись на найкращі зразки стародавніх ікон.

3. **Кошт: 600 зл.** від учасника (матеріали до майстер-класу — дошка, натуральні фарби, пензель, харчування, нічліг, аніматори). Після завершення курсу учасники отримають пам'ятки — власноруч написані ікони.

4. **Місце:** 15. Невелика група дозволить максимально приділити увагу кожному учаснику.

5. **Вік учасників** — гімназія, середня школа та студенти.

6. **При кваліфікації обов'язує** черга зголошень.

7. Зголошення до **15.06.2016 р.** на адресу:

**Parafia greckokatolicka pw. NPB,
ul. Topolowa 20, 78–425 Biały Bór,
факс: 94 3739181, mail: jaroman1@o2.pl**

8. Програму курсу вишлемо після зголошення.

9. **Інформації:** tel./fax: 943739181, kom.: 603365050, mail: jaroman1@o2.pl.

о. д-р Ярослав Роман

ПОДЯКА

Складаємо щиру подяку о. митрату Івану Лайкошу та о. Богданові Крику, їхнім сім'ям, директорам українських шкіл Ользі Сич з Гурова Ілавецького та Любомирі Тхір із Бартошиць, вчителям та учням, директору гурово-ілавецької лікарні Дануті Куницькій та персоналу медичному, Комітету громадянському «Разом з Україною» на чолі з презесом Мирославом Малиняком, Дарії Кайді та її сім'ї з Ольштина, голові Ольштинського відділу ОУП Степану Мігусу та усім гуров'янам і ольштинянам за молитву, моральну і матеріальну підтримку у важких хвилинах, за те, що нас прийняли як рідних. **Усім людям доброї волі бажаємо міцного здоров'я, Божого благословення, радісних та родинних Свят Христового Воскресіння. Хай Господь Бог допомагає Вам за Вашу щирість і відданість.**

Оксана Бей із сином Назаром із Бережан

На фото: Назар Бей (перебуває на лікуванні в Осеску) разом з членкинями допомогового комітету «Разом з Україною».

З нагоди ювілею

25-ліття священства

дорогому
**о. Митрату Стефанові
Батруху**

складаємо сердечні побажання премногих Божих ласк, дарів Духа Святого та опіки Божої Матері. Бажаємо кріпкого здоров'я і невичерпаних сил у служінні Богові й людям на многі та благі літа.

Від глибини серця бажають
— сестри й браття з родинами

Легенди про Велидень

(Продовження з 7 сторінки)

у підземелля, під тією скалою, де був Його гріб, головного сатану Вельзевула і наказав йому гризти 12 залізних ланцюгів, 12 залізних дверей і 12 залізних замків. Якщо Вельзевул перегризе все це від одного Великодня до другого, тоді буде кінець світу. Сатана спочатку перегриз замки, потім двері і ось-ось перегризе останній ланцюг — ще тільки один раз треба стиснути зубами. А тут як заспівали люди «Христос Воскрес», то всі замки, двері і ланцюги Вельзевула відразу поновились, і він мусів гризти спочатку. А якби настав такий час, що люди перестануть співати «Христос воскрес», тоді сатана перегризе останній ланцюг, і буде кінець світу.

У Канівському повіті є така легенда:

Кажуть, що архангел Гавриїл об'явився Матері Божій саме в суботу і сказав їй: «Твій син воскресне з мертвих». Мати Божа саме снідала рибу: м'ясо об'їла, залишилися самі реберця. Пере-христілася вона та й каже: «Тоді мій Син воскресне, як ця риба оживе!» А риба — плюсь, та й ожила.

В Галичині поширена легенда, що жид їв когута (півня), а прийшов до нього наймит і каже: «Христос воскрес!» — Жид відповів: «Тоді воскресне, як цей когут оживе!» Як тільки він це сказав, кісточка до кісточки причепились, і когут ожив.

Є кілька легенд на тему: чи на Великдень справді великий день?

Був, кажуть, колись чоловік Свирид. Як дождався він Великодня, то подумав собі: «Кажуть люди „Великдень“, а я ще побачу, чи й справді це день великий?» І ось на перший день Світлого Празника запряг волів та й пішов з наймитом орати. Люди в церкві Богові моляться, а він оре. Тільки що почали, може, десятку скибу одкидати, аж під землею щось загуло страшно — так, як часом далекий грім загуркотить — і Свирид разом з плугом і волами так і провалився крізь землю. А на тім місці стала могила. Вона й досі називається «Свиридова могила». Кажуть, що коли прийти на ту могилу та прикласти вухо до землі, то інколи наче чути, як хтось волів поганяє: «Гей, гей!». Великдень називається так тому, що в той час, коли Христос родився, сильно світило сонце і стояли такі довгі дні, що теперішніх треба сім зложити до купи, щоб був один тодішній. Тоді, було, як зійде сонце в неділю вранці, то заїде аж у суботу ввечері. А як жиди розп'яли Христа, дні поменшали. Тепер тільки царські ворота в церкві стоять навстіж сім днів. Ось чому цей день і називається великим.

Олекса Воропай

К. Перелісна

ХРИСТОС ВОСКРЕС

Христос воскрес! — Воістину!
Воістину воскрес!
Співаймо пісню радості
Царю землі й небес.
Христос воскрес! О, сонечко,
З високих височин
Поддай же радість світові:
Воскрес Господній Син!
Христос воскрес! Повітрячко,
Ти ллешся із небес,
Співай побожно, радісно:
Воістину воскрес!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Співає жайворон з небес:
«Христос воскрес! Христос воскрес!»
У небо дзвін гуде з села:
«Христос воскрес! Йому хвала!»
В проміннях сонячна блакить:
«Христос воскрес! Його хвалить!»
Журчить струмок — весняний дзвін:
«Воскрес Христос — Господній Син!»
Радіють діти у вінках:
«Христос воскрес на небесах!»
І вся земля, мов той вінок,
З чудесних трав, дітей, квіток...
І в серці радість через край:
Воскресли поле, річка, гай,
І лине пісня до небес:
«Христос воскрес! Христос воскрес!»

БЛАГОВІСТ — суспільно-релігійний місячник. Видає Українська Греко-Католицька Церква у Польщі. Редакція на громадських засадах. Редагує колегія: **Богдан Тхір** (т) — секретар редакції (тел./факс дом. 89 761 04 21), **прот. Богдан Степан** - координатор від Перемисько-Варшавської архієпархії, **о. Аркадій Трохановський** - координатор від Вроцлавсько-Гданської єпархії, **прот. Богдан Панчак** - богословська колонка, **Дарій Гаврилець** — технічна редакція. Погляди авторів публікацій не завжди сходяться з точкою зору редакції. Матеріалів не замовляємо. В оправданих випадках застерігаємо собі право виправляти і скорочувати авторські тексти. Матеріали до публікації просимо висилати у машинописах або у чітких рукописах.

Kuria bp., ul. Błogosławionego bpa Józefa Kocylowskiego 4, 37-700 **Przemysł**, tel./fax 16 678-78-68, e-mail: kuria@przemyslgr.opoka.org.pl
Kuria bp., Pl. Nankiera 15a, 50-140 **Wrocław**, tel./fax 71 343-94-77, fax 71 343-94-67, e-mail: konsystoria@wro-gda.opoka.org.pl
Adres «BLAHOWIST»; ul. Kościuszki 28/3, 11-220 Górowo Iławeckie,
redakcji: tel. 89 761-04-21, e-mail: blahowist@poczta.onet.pl
Bank Spółdzielczy w Górowie II, Nr 08 8855 0004 2003 0006 3515 0001